

22 mei 1970

DE GROTE VERWARRING

Goedenavond, vrienden.

Zoals u weet, zijn wij niet alwetend of onfeilbaar. Ik neem dus aan dat u zelfstandig zult nadenken over het actuele onderwerp dat ik u heden voor mag leggen onder de titel:

DE GROTE VERWARRING

Er ontwikkelt zich op het ogenblik een situatie die uitermate verwarrend gaat werken. Zoals u weet, zijn er op het ogenblik zeer grote activiteiten aan de gang en nog te verwachten onder andere in Noord-Afrika. Hier speelt zich nu het volgende af. De Russen willen de Arabieren wel in bedwang houden, maar niet al te veel. Hiertoe moeten zij op het ogenblik alle acties van de Arabieren stimuleren, zonder hen voldoende wapens te verschaffen voor een oorlog die in een overwinning zou kunnen eindigen. Zou dit laatste gebeuren, dan zou immers een meer openlijk conflict tussen Rusland en de USA niet vermeden kunnen worden. Er is in dit deel van de wereld een wat vreemde situatie gegroeid die nog wordt versterkt doordat degenen die de beide partijen steunen op het ogenblik zelf met grote interne moeilijkheden te kampen hebben. Het is zeer waarschijnlijk dat binnen de komende vier maanden voor Rusland een actie tegen een van de satellietlanden in Europa noodzakelijk zal worden. Er is reeds in verschillende landen een opstandigheid geconstateerd die, zover dit het volk betreft, zich schijnt te concentreren in Hongarije en vooral ook weer in Tsjecho-Slowakije. Bestuurlijk is er sprake van opstandigheid in Oost-Duitsland dat zijn afkeer van de wat pacificerende politiek van Rusland dan ook in de afgelopen tijd deed blijken, door op 1 mei een militaire parade te organiseren, terwijl gesteld was dat het thema van de viering deze maal de arbeider en de arbeid zou moeten zijn, zonder dat wapens werden getoond.

Dergelijke dingen hebben de spanningen al aardig op doen lopen. Maar de Russische leiders hebben er geen behoefte aan onmiddellijk in te grijpen. Zij aarzelen, want een ingrijpen in een van de satellietstaten op dit ogenblik zou betekenen dat de Russische partijleiding een deel van haar juist moeizaam bevestigde invloed zal inboeten, terwijl de invloed van het rode leger daarentegen versterkt wordt. Onder meer met de conflicten met China acht men dit niet wenselijk. U zult begrijpen dat hierdoor in de Russische gebieden wel enige verwarring heerst bij de leiders. Niemand weet op het ogenblik precies, waaraan hij toe is. Men neemt zich voor om, zo acties noodzakelijk zouden zijn, dezen zo geruisloos mogelijk te laten verlopen, zodat ik niet geloof dat het tot een herhaling komt van de revolutie in Hongarije of de opstand in Tsjecho-Slowakije. Dat een Russisch ingrijpen echter onvermijdelijk wordt, is reeds nu duidelijk.

In de USA staat men ook al voor een vreemd probleem. De figuur van Nixon is, zoals u misschien weet, een wat eigenaardige. Hier is een man die al vele malen verslagen is, die eigenlijk altijd weer als second best uit de bus kwam, tot hij eindelijk niet alleen het tot kandidaat van zijn partij, maar zelfs tot president bracht. Hij is bereid zeer veel te doen, om deze plaats te behouden. Hij zou trouwens gaarne nog een tweede termijn dienen wat hem echter niet zo gemakkelijk zal vallen. De situatie in de USA ligt op het ogenblik als volgt: Er is een betrekkelijk geringe, maar zeer actieve groep - dit in verhouding tot het aantal inwoners van de USA - die zich verzet tegen Nixons politiek. Denk niet dat dit in de eerste plaats of slechts de Cambodjasituatie is. Het verzet tegen Nixons politiek is eerder een verzet tegen een paternalisme, een toenemen van een federaal gezag dat met de belangen en wensen van

minderheidsgroepen geen rekening wil houden. Ook het schieten op studenten is niet alleen maar te wijten aan de ongetraindheid van de betrokken troepen en politiemensen, maar vloeit wel degelijk mede voort uit de indoctrinatie die vooral de mannen van de burgerwacht in dit geval hebben gekregen.

De wijze waarop door het gehele land op deze gebeurtenissen werd gereageerd, draagt ertoe bij dat de positie van de huidige administratie wankel is geworden. Want vele Amerikanen die afwijzend staan tegenover het optreden van de jeugd of onverschillig daarvoor zijn, wensen dergelijke tonelen in hun land toch niet te zien. Kentekenend is dat men ondanks alle moeite er niet in geslaagd is deze gebeurtenissen in de berichtgeving, ook middels de tv, te verontschuldigen of te miniseren. Ik voeg hieraan onmiddellijk toe dat een aantal sterke kritiek bevattende interviews en programma's slechts door een beperkt aantal stations werd uitgezonden, daar vele van de zogenaamde zelfstandige stations dachten op deze wijze de autoriteiten beter te vriend te houden.

Toch is als gevolg van deze gebeurtenissen een omslag in de publieke opinie ontstaan. Nixon kan het zich niet permitteren in dit verband of welke andere zaak ook, door de leden van het congres op zijn nummer gezet te worden. Hij zal dus middels pressie op senatoren en alle andere denkbare maatregelen proberen een schijnbaar gelijk aan zijn zijde te krijgen. Dit betekent dat hij bepaalde generaals als Westmoreland sterk onder druk zal moeten zetten. Gezien de ontwikkelingen zal hij officieel moeten terugtrekken uit Cambodja, zodra de door hem daarvoor genoemde termijn verstreken is. Dit zou in veler ogen een rechtvaardiging kunnen betekenen wanneer hij gelijktijdig aan kan tonen, grote winst te hebben behaald door dit avontuur. Zowel in Cambodja als in Vietnam zal dit voeren tot handelingen en maatregelen die, hoe piano aan men dezen ook in de openbaarheid tracht te brengen, in de wereld het aanzien van de Nixonadministratie verder zouden kunnen aantasten.

Een dilemma waarvoor de oplossing alleen kan zijn een terugwinnen van het Amerikaans prestige in andere landen. Men kan stellen dat het merendeel van het Amerikaanse volk hierin maar weinig geïnteresseerd zal zijn. Maar het staat reeds nu vast dat men met deze gedachte op de achtergrond van Amerikaanse zijde van plan is ook elders in te grijpen. Men denkt hierbij aan het Palestijnse conflict, maar daarnaast blijkt een neiging te bestaan zich weer in de conflicten en ontwikkelingen in bepaalde Zuid-Amerikaanse staten te mengen. Wie voldoende met de bestaande verhoudingen op de hoogte is, zal begrijpen dat dergelijke plannen wanneer zij eenmaal uitgewerkt zijn, moeilijk voorkomen kunnen worden. Ook Nixon zelf kan dan niet meer zeggen: 'dit gaat niet door', want dergelijke acties worden grotendeels buiten hem om volvoerd en voorbereid, zodat hij moeilijk anders kan doen dan zijn fiat geven wanneer de zaak in de openbaarheid geraakt.

De twee belangrijkste landen van de wereld verkeren dus in ongeveer gelijke moeilijkheden. In beiden heeft de nu regerende top moeite zich te handhaven tegen een steeds feller aanvallende oppositie hoezeer deze in beide landen dan ook van aard verschilt. Een ander zeer interessant aspect hierbij is dat landen die reeds langere tijd de afkeuring van de wereld verdienen en die even vaak kregen als bijvoorbeeld Griekenland, hun huidige regime hoofdzakelijk konden handhaven door steun van de Amerikanen. Wat niet hardop gezegd mag worden, maar een feit is. Een groot deel van de financiering bij de coup van de kolonels in Griekenland, evenals een deel van de mogelijkheden die zij nu hebben, zijn direct of indirect te danken aan het werk van de CIA.

Misschien vindt u dit toch niet zo erg interessant. Eigenlijk is het dat op zichzelf ook niet. Maar het is wel belangwekkend wanneer er ergens een groep komt die bewijzen kan dat dit gebeurde en duidelijk kan maken wat er achter de schermen aan de hand is. Ik meen dat een groep op het ogenblik reeds enkele bijna overtuigende stukken in handen heeft over dit laatste en ik meen te mogen aannemen dat het niet al te lang zal duren voor deze groep over verdere, nu geheel overtuigende bewijsstukken zal kunnen beschikken. Zij kan daarmee twee verschillende dingen

doen: een zekere afpersing tegenover de CIA plegen - waarbij men nog enige kans heeft op succes ook - of de stukken in het buitenland doen publiceren en verspreiden. Ik meen dat men van plan is het laatste te doen via Frankrijk. De kolonels zullen zich hiervan waarschijnlijk niet al te veel aantrekken, maar het gevolg is wel dat het toch al geschonden Amerikaanse prestige een nieuwe en harde klap krijgt.

U zult begrijpen dat in beide landen dus niemand van de leiders werkelijk weet, waaraan hij toe is. Juist dit was voor mij de reden dit onderwerp nu te berde te brengen. Want de verwarring moet haast voeren tot grote internationale spanningen. Men kan in geen van beide landen een stap terug doen, daar het gouvernement dat aan het regeren is, hierdoor waarschijnlijk niet slechts aanzien, maar ook de macht zelf in zou boeten. Het is duidelijk dat de beide regeringen daarbij geen belang zullen hebben. Het is begrijpelijk dat zij al het mogelijk zullen doen om de agressie in eigen land af te leiden in een andere richting. Om een voorbeeld te geven: de sovjetregering zal er groot belang bij hebben aan te tonen dat geen werkelijke moeilijkheden bestaan in het sovjetblok zelf, maar dat van buitenaf een gevaar voor de vrijheid van de mensen in dit blok werd geschapen. Wat met zich brengt dat men al het mogelijke zal doen om eigen land en andere landen te overtuigen van de perfiditeit van de tegenstanders. Nu zijn degenen die anders denken, altijd perfide in de ogen van hen die weigeren zelf anders te denken of anderen daartoe de vrijheid te geven. Daarvan kan ook Agnew meepraten.

Wij moeten dus wel aannemen dat rond 3 à 4 maanden vanaf heden een toestand ontstaat, waarin de dreiging van Rusland opeens zeer accuut schijnt te worden als gevolg van de pogingen agressies van eigen volk naar buiten toe te richten. De Nixonmachine kan niet veel anders doen dan hierop agressief reageren. Want wanneer bewezen kan worden dat het communisme gevaarlijk is, zal in de ogen van vele burgers het ingrijpen in Vietnam en Cambodja opeens weer geheel gerechtvaardigd zijn en zal men alles wat daaruit voortvloeide in eigen land, willen vergeten. Toch zal er sprake zijn van een zekere dialoog tussen de beide landen. Te laat zal blijken dat men elkander niet juist heeft begrepen en misverstanden zijn ontstaan.

In Rusland zelf heeft dit een vreemd resultaat: ofschoon de regering het de Amerikanen van alles in de schoenen zal schuiven, zal het rode leger trachten de waarheid bekend te maken. Het beschikt over een eigen pers en publiceert een aantal weekbladen en zelfs enkele dagbladen. Men zal regeringsverklaringen aanhalen en opmerken dat dit om deze en gene reden niet waar, in feite zelfs gelogen is - al zegt men het natuurlijk wel enigszins anders. De gebruikte termen zijn echter van minder belang. Werkelijk belangrijk is dat een grote macht binnen de USSR zal trachten verklaringen van de regering zowel als geruchten te ontzenuwen. Overigens zal al snel blijken dat Rusland niet denkt over werkelijk agressie en zelfs zijn houding niet lang wenst te continueren. Iets wat erg teleurstellend zal zijn voor de Egyptenaren die in de laatste tijd veel geld hebben verloren en ook op ander terrein veren hebben moeten laten, evenals vele van hun bondgenoten. Het resultaat van dit alles is onzekerheid en onzekerheden kunnen in de huidige periode weleens tot de meest dodelijke dingen gaan behoren die er bestaan. Onzekerheid zal namelijk direct doorwerken in de richting van onder meer het bedrijfsleven.

Dat de Dow Jones Index in een paar maanden een paar honderd punten gedaald is, is uiteindelijk niet zo erg belangrijk. Dat de mensen die aandelen bezitten, dus nominaal een bedrag dat in de miljarden loopt, verloren hebben, is ook niet zo heel erg belangrijk. Maar wel is het belangrijk dat hierdoor de mogelijkheid over liquide middelen te beschikken ook voor vele bedrijven aanmerkelijk kleiner is geworden. Je kunt bijvoorbeeld aandelen minder gemakkelijk belenen en als bankzekerheid zijn zij veel minder waard. Bovendien kun je de mensen moeilijk wijsmaken dat alles goed gaat, zelfs al is dit in feite het geval wanneer blijkt dat je in liquiditeitsmoeilijkheden zit, zeker wanneer je bovendien daardoor bepaalde projecten en ontwikkelingen moet stilleggen of temporiseren. Ook voor een gouvernement zal ongeveer hetzelfde gelden: men is verplicht vele dingen te doen, daar men nu eenmaal bepaalde beloften heeft gedaan en verplichtingen is aangegaan, ook in de sociale sector. Maar juist in die sociale sector kan men moeilijk de zaak op langzaamaan zetten, daar het de vraag is of het volk, de

kiezers, dit nemen. De noodzaak, overheidsuitgaven te beperken, zal mijns inziens in de USA tot interne moeilijkheden voeren. Het gevolg zal een verdere ontwaarding van bepaalde aandelen betekenen plus een inflatoire ontwaarding van de valuta.

Er zijn mensen die Amerika in alle schreden hebben willen volgen en daadwerkelijk of theoretisch achter dit land hebben willen staan. Zij hebben daarin, uitgaande van hun standpunt - ook volgens praktische overwegingen - gelijk. Maar het zal moeilijker worden dit in eigen land te verkopen naarmate Amerika meer en meer schijnt te falen en steeds verder wordt verdeeld door een in omvang toenemende innerlijke strijd. Wat dit laatste betreft, blijft het heus niet bij een reeks rassen- en studentenrellen. Er zijn aanwijzingen dat zelfs bepaalde stakingen van arbeiders binnen rond twee maanden zullen worden uitgeroepen en georganiseerd in verband met Vietnam en Cambodja, maar waarschijnlijk nog meer door het niet tijdig aannemen van of uitvoeren van maatregelen van sociale aard.

Op het eerste gezicht is dus de gehele wereld enigszins in verwarringen en de enige die hieruit profijt kan trekken en een lachende derde kan spelen, is rood-China. Gelukkig voor de USA heeft dit land op het ogenblik andere dingen aan het hoofd. In de eerste plaats zal China willen bewijzen dat het sterk staat tegenover Rusland. Tegen een innerlijk verdeeld Rusland zal dit echter niet al te veel moeite kosten, zodat de kans groot is dat dit land aan het einde van de genoemde periode een erkenning zal trachten af te dwingen van de USA en de westelijke landen. Naar ik meen, zal men er niet tegenop zien internationale conflicten te veroorzaken met dit doel voor ogen. Toch zal mijns inziens dit alles nog niet tot een wereldoorlog voeren. Achtergronden: De bestuurders in alle landen hebben op het ogenblik een wel zeer paternalistische instelling. Het woord democratie wordt wel rijkelijk gebruikt, maar doet denken aan het worteltje dat een slimmerik een ezel voorhoudt om hem aan het lopen te houden.

Er is bijvoorbeeld in de USA geen sprake van een feitelijke democratie, daar hier door instanties besluiten kunnen worden genomen en zover volvoerd, dat wanneer de zaak eenmaal bij de volksvertegenwoordiging komt, deze bijna geen andere mogelijkheid heeft ja te zeggen, daar neen betekent dat men zeer grote onkosten en moeilijkheden veroorzaakt die terug zullen slaan op degenen die weigeren een project te steunen. En in de Russische democratie zien wij al iets dergelijks: hier heeft eenieder stemrecht, maar in belangrijke zaken is het eenvoudig verboden en levensgevaarlijk neen te stemmen.

In Nederland, België enzovoort, liggen de zaken ook al zo. U hebt natuurlijk veel te zeggen. Maar de volksvertegenwoordiging heeft steeds slechts invloed op de besteding van een zeer gering deel van het volksinkomen. De rest wordt door instanties besteed die zich daarbij feitelijk aan alle werkelijke controle op hun bezigheden enzovoort weten te onttrekken. Begrotingsgetallen zijn steeds weer onjuist, ramingen van inkomsten geschieden eveneens bewust onjuist, terwijl bovendien een groot deel van bestedingen en verplichtingen wordt bepaald door internationale groepen en organen waaraan men bij verdrag is gebonden, zonder dat het parlement in die landen enige feitelijke invloed op de gang van zaken uit kan oefenen. Denk in dit verband eens aan de EEG, waarin de landelijke parlementen alleen maar ja kunnen zeggen tegen dingen die door anderen zonder hun voorkennis besloten kunnen worden, daar neen zeggen de samenwerking met de andere deelgenoten moeilijk maakt, zodat men alleen middels een soort afpersingstechniek als belangrijk land nog iets bereiken kan tegen genomen besluiten in.

De kern van de huidige situatie is dat wij op de plaatsen waar werkelijke beslissingen genomen worden, te maken hebben met mensen die menen te weten wat goed is. U kunt allen nagaan wat voor mensen dit gemeenlijk zijn. Het zijn heel goede mensen; mensen die werkelijk hun best doen en veelal werkelijk sympathiek genoemd kunnen worden. Zij hebben maar een ding dat werkelijk fout is: het denkbeeld dat zij werkelijk degenen zijn die alle recht hebben hun inzichten door te zetten, het denkbeeld dat zij als arbiter zijn aangesteld door een hogere macht,

zodat zij gerechtigd zijn zonder meer te oordelen over de mogelijkheden, wensen, opvattingen en zelfs de capaciteiten van anderen.

In de laatste tijd wekt deze situatie een steeds algemener en internationaler verzet. U zult met mij eens zijn dat het geen toeval is dat studentenonlusten en stakingsgolven in de gehele wereld praktisch gelijktijdig optreden. En in deze situatie hebben wij nog het meeste te vrezen hoe vreemd het ook moge klinken, van welmenende mensen die voor alles voor het handhaven van de orde zijn. De neiging om altijd en voor alles de orde te handhaven voert onder de huidige omstandigheden tot steeds verdergaande excessen. Men rechtvaardigt deze met het handhaven van de rechten van het algemeen, maar eindigt in zeer vele gevallen met het ontkennen van de rechten van gehele groepen. Op de duur komt men ertoe allen alle rechten te ontzeggen die het niet met de bestaande orde eens zijn. Het heeft weinig zin een dergelijke wijze van denken en handelen facistisch of dictatoriaal te noemen. Het feit blijft echter bestaan. Ik wil u een voorbeeld geven van dergelijke ontwikkelingen.

Er is een politiemacht die tegen ordeverstoringen optreedt en bang wordt voor verdergaande ordeverstoringen. Zij zal op de duur dan ook op gaan treden tegen acties en toestanden die de orde nog niet feitelijk verstoren. Men zal deze acties enzovoort dan als ordeverstoring aanduiden, om werkelijke ordeverstoringen te kunnen voorkomen. Daar de politiemacht door de veelheid van dergelijke volgens haar voor de orde gevaarlijke toestanden en acties steeds attenter zal worden op eventuele mogelijkheden, zal zij op de duur ook geheel normale acties en toestanden als gevaarlijk gaan aanmerken en hiertegen op gaan treden. In vele landen is reeds een dergelijke ontwikkeling te zien en in uw eigen land zal men eveneens een dergelijke mentaliteit kunnen constateren in de komende jaren. Wat duidelijk maakt waarom ik meen te kunnen stellen dat in alle landen op de wereld een steeds grotere tegenstelling begint te ontstaan tussen gezag en gezond verstand. Feitelijk zijn die tegenstellingen reeds overal enigszins kenbaar. Daarbij komt nu deze internationale crisis. Een crisis van politieke en deels zelfs van militaire aard die de emoties enorm kan opzweepen. Het zal duidelijk zijn dat de gevaren vooral liggen in het oplopen van de emoties.

Indien u redelijk nadenkt, zult u begrijpen dat werkelijk niemand er enig belang bij kan hebben, een wereldoorlog te beginnen of te forceren. Het zal u dan duidelijk zijn dat werkelijk alle groepen die in een zich uitbreidende strijd betrokken zijn, deze graag zouden beperken of beëindigen wanneer zij maar zouden weten hoe dit te doen op een wijze die men thuis als overwinning kan voorstellen. Het gevaar igt vooral in de mensen die naar prestige zoeken. Hierdoor zouden de emoties van mensen, die in verzet komen tegen groepen waarvan zij begrijpen dat zij alle macht in handen hebben terwijl zij werkelijk zelf niets in te brengen hebben, de prestigezoekers ertoe kunnen brengen maatregelen aan te kondigen en zelfs door te zetten, die zij in wezen ook zelf niet wensen. Wat dan weer voert tot een zodanige verscherping van tegenstellingen dat hierdoor in elke staat de samenleving wordt aangetast en de haat tussen middelen en het als noodzakelijk beschouwde onmetelijk groeit.

Het is duidelijk dat elke groep in de eerste plaats zijn eigen belangen zal voorstaan. Maar wanneer alle groepen het eens worden over het feit dat zij geen belang meer hebben bij het bestaande gezag, is de kans groot dat zij dit gezag aantasten en hiermede ook eigen mogelijkheden en belangen in feite te grabbel gooien. Steeds meer groepen schijnen namelijk te vergeten dat het verdedigen van hun bestaande belangen alleen mogelijk is en zin kan hebben in een gemeenschap waarin die rechten inderdaad kunnen bestaan en de mogelijkheid van dergelijke groepsrechten inderdaad erkend zijn. Wanneer je tegen alle gezag en alle regels van de bestaande gemeenschap in je rechten meent te moeten eisen of verdedigen, kun je dit niet meer langs legale weg doen en kun je ook niemand meer werkelijk onder druk zetten. Redelijke oplossingen zijn niet meer mogelijk en het enige middel dat nog blijft, is de directe actie. Het gevaar is dan ook groot dat in verschillende landen anarchistisch denkende groepen hun eigen belangen door hun acties dat zij naar uiterste middelen zullen grijpen, om hun wil toch door te zetten en hetgeen zij als hun belangen en rechten zien, ten koste van alles te gewinnen. Ik

voorzie onder meer terreuracties in Engeland, vooral in het staalgebied; ik weet dat dergelijke acties reeds nu plaats vinden en waarschijnlijk sterk toe zullen nemen in de nabije toekomst in delen van Frankrijk. Ik vermoed dat hierbij zowel arbeiders van grote fabrieken als landarbeiders betrokken blijken te zijn.

Wanneer u in een dergelijke wereld leeft, zal voor u de grote vraag zijn: hoe moet ik reageren? En ook daarover zou ik enkele dingen willen zeggen.

In de eerste plaats: U kent de werkelijke toestanden niet. Alle voorlichting, ook de voorlichtingen die u op het ogenblik geregeld ontvangt, zijn zodanig tendentieus dat zij u een oordeel op dreigen te dwingen dat niet rechtvaardig is. Laat u dus niet door de voorlichting en propaganda misleiden en vel geen oordeel omtrent de dingen in de wereld die u niet direct aangaan of waarover u te weinig weet. Hierdoor zult u zich buiten acties kunnen houden die er voor u en waarschijnlijk ook voor de maatschappij waarin u leeft gevaar op kunnen leveren.

In de tweede plaats: Excessen ontstaan veelal door het uit het oog verliezen van normen. Ik wil niet zeggen dat de normen, die men over het algemeen nu hanteert, juiste normen zijn. Ik stel slechts dat men op dit ogenblik die normen in het oog zal moeten houden, indien men wil voorkomen dat er tussen de mensen in eigen land een strijd ontstaat.

In de derde plaats: Een groot deel van het lagere gezag, dit geldt zowel voor Nederland als andere landen, USA en USSR niet uitgesloten, is geneigd tegemoet te komen aan alles wat men ziet als de drang van een meerderheid. Ook actieve minderheden die een passieve meerderheid tot sympathie weten te bewegen, hebben grote mogelijkheden zich door te zetten. Indien u echter een keuze doet in deze periode, zult u toch onverweigerlijk betrokken worden in conflicten die u eigenlijk niet aangaan. Doe daarom voorlopig zelf geen keuze, indien u die niet reeds enige tijd geleden gemaakt hebt, maar houd u wel bereid anderen die over hun toeren zijn geraakt, te helpen. Doe dit dan niet door hen te vertellen dat hetgeen zij denken en vrezen onzin is, maar door hen duidelijk te maken dat zij nog voldoende tijd hebben over hun toestand en mogelijkheden na te denken.

Wij hebben een aantal gegevens verkregen waardoor het ons duidelijk is geworden dat in dit jaar een grote verwarring op elk terrein te verwachten is. U zult ontdekken dat de onredelijkheid van een enkeling in deze dagen vaak in staat is een groot deel der maatschappij in enig opzicht lam te leggen. Dus zoals een enkele automobilist op een snelverkeersweg die dwaze dingen doet, vaak het verkeer van honderden anderen kan belemmeren en vertragen. Houdt er rekening mee dat in deze periode - wij hebben het gezien en het lijkt onvermijdelijk - een aantal destructieve krachten los zullen breken.

Er zijn zeer veel mensen gefrustreerd zonder te weten waarom. In de meeste gevallen zijn het mensen die het gevoel hebben iets te moeten betekenen zonder te weten hoe zij ooit iets zullen kunnen betekenen. Velen van hen zullen in de komende 5 à 6 maanden tot wanhoop komen. In hun wanhoop zullen zij daden willen stellen die hen in het oog van de gehele wereld zullen brengen. Er komen hierdoor niet alleen moordaanslagen, maar u moet ook rekenen op terreuracties, zelfmoorden, en vele van de meest krankzinnige manifestaties die u zich maar kunt denken. Indien u zich laat beïnvloeden door dergelijke gevallen, in welke zin dan ook, is de kans groot dat ook u onevenwichtig wordt. En evenwichtigheid is voor een goed doorkomen van deze periode van groot belang. Positief denken is eveneens belangrijk. In dit verband betekent positief denken vooral een u realiseren dat dit alles maar tijdelijk is.

De grote verwarringen die in de komende maanden los zullen breken, zijn waarschijnlijk voor Kerstmis weer grotendeels de wereld uit. Alleen de economische verwarringen en de daarmee gepaardgaande sociale aspecten kunnen nog enkele jaren voortduren. Dezen zijn echter niet zo heel belangrijk, daar hiertegen altijd nog wel iets is te doen. Laat u a.u.b. niet overrompelen door het onverwachte. Want het ziet ernaar uit dat er een zware strijd gestreden zal worden in

de komende tijd, zij het dat dit niet in de eerste plaats tussen landen, maar tussen groepen mensen zal geschieden.

Goed zijn voor elkaar is een mooie leuze. Maar wanneer goed zijn voor elkaar betekent dat men elkander alleen binnen het kader van eigen denken wil helpen, maar geen hulp wil verlenen die valt binnen het kader van het denken van de andere, bereikt men niets en veroorzaakt alleen maar geschillen die niet meer te tellen zijn. Ik kan mij voorstellen dat in de komende tijden zelfs gefrustreerde ouden van dagen zijn die een moordaanslag proberen te plegen op sociale werkers die voor hen het symbool zijn geworden van een volgens hen onrechtvaardige gemeenschap of andere dwaze dingen gaan doen. Verwacht dus geen oproer alleen van de jeugd, de neiging tot extremisme heerst in de komende maanden overal. Wij weten nu zeker dat deze invloed werkzaam is en hebben daarbij met enige verbazing moeten constateren dat deze inwerking reeds betrekkelijk vroeg begint.

Zij is waarschijnlijk reeds werkzaam in het begin van juni, terwijl wij hadden gerekend op een optreden van deze invloed rond half augustus. Wij zien verder dat deze invloed waarschijnlijk krachtig blijft tot ruim het einde van oktober wat eveneens een maand langer is, dan wij eigenlijk hadden verwacht. De intensiteit van de kosmische invloeden die bij dit alles betrokken zijn, is zo groot dat ook voor ons de onberekenbaarheid van praktisch elke situatie sterk is toegenomen. Wanneer de mens in zijn gedragingen eveneens onberekenbaar blijft, zonder zich tegen deze tendens te verzetten, kan theoretisch het resultaat zelfs fataal zijn.

Voor de besluiten die de Witte Broerschap had genomen, van interne verdeeldheden gebruik te maken om zekere doeleinden na te streven, blijken niet geheel te handhaven. De enorme risico's die hieraan verbonden zijn, blijken zelfs zo groot te zijn dat men vreest in bepaalde gevallen desnoods het onrecht aan de overwinning te moeten helpen, opdat geschillen die de wereld zelf en daarmee ook een zeer groot deel van de mensheid in gevaar zouden kunnen brengen, zo voorkomen kunnen worden. Ofschoon onaangenaam zijn dergelijke dingen toch niet van een overwegend belang. Wij hebben de tijd, en zolang wij tijd kunnen winnen in de ontwikkelingen op uw wereld, zal de tijd voor u en ook voor ons werken.

Wanneer de crisis van de komende maanden kan worden doorleefd, zonder dat te veel publiciteit daaraan wordt verbonden en zonder dat de mensen uit angst of haat zichzelf en anderen ten gronde richten, hebben wij weer jaren de tijd om de belangrijkste dingen weer verder te regelen. Wat nu gebeurt kan bepalend zijn voor het gevaar van een wereldondergang in 1972. Dat dit werkelijkheid wordt, lijkt echter onwaarschijnlijk, daar wij reeds te veel maatregelen hiertegen hebben genomen, met goede resultaten. Maar de grote excessen die in de komende 4 à 5 maanden op zullen treden betekenen wel dat wij veel harder zullen moeten aanpakken dan wij gedacht hadden, dat er veel meer moet worden gedaan en bereikt dan wij hadden verondersteld dat noodzakelijk was. Juist daarom heb ik dit alles op deze avond naar voren gebracht.

Er zijn op het ogenblik reeds vele mensen die weten hoe gevaarlijk de situatie in feite reeds is. Maar dezen durven geen woord te zeggen, geen stap terug te doen, omdat zij het gevoel hebben dat zij hiermede hun gezag en alle belangen van de gemeenschappen waaraan zij leidinggeven overboord zouden gooien. Misschien kan men hun houding vergelijken met een generaal die besluit dat het beter is de helft van de hem ter beschikking staande mensen te laten fusileren, omdat dit volgens hem beter is dan dat deze troepen terug zouden trekken zonder zijn bevel. Zo iemand reageert dan: indien ik dit niet zou doen, zouden de verdere troepen weleens net zo kunnen doen en wat is dan het eindresultaat? Waarmede de generaal van zijn standpunt uit misschien geen ongelijk heeft. Maar hij zou zich wel moeten realiseren dat je wanneer je de ene helft van je leger laat fusileren, je met de andere helft de strijd weleens niet meer zou kunnen winnen. Vele zogenaamde grote mannen van uw wereld staan voor een dergelijke mogelijkheid en ofschoon er velen onder hen zijn die beseffen dat een dergelijke maatregel de strijd niet kan winnen, is de neiging toch maar te fusileren bij de meesten onder hen zeer groot.

De situatie is in bepaalde gevallen zo ernstig geworden dat wij onderling de hoop uitdrukken dat de noodzaak enkele staatslieden uit de westelijke wereld te elimineren, kan worden vermeden. Zo iets is immers een uiterste middel waartoe de Broederschap alleen kan overgaan, indien men ook bereid is daarvoor eeuwenlang verantwoordelijkheden te dragen. Het zal u duidelijk zijn dat men tot iets dergelijks niet gaarne over zal gaan, maar wij vrezen dat dit in bepaalde gevallen het enige redmiddel zal blijken te zijn dat enkele figuren zullen moeten verdwijnen die op het ogenblik elke meer redelijke oplossing van problemen in de weg staan. Ik hoop natuurlijk dat zo iets niet noodzakelijk zal worden, maar moet constateren dat men reeds nu in de geest klaar staat de klappen op te vangen wanneer het nodig is. Eigenlijk meen ik dat dergelijke uitersten nog steeds vermeden zullen kunnen worden. Maar dan moet u het hoofd koel weten te houden en moogt u zich niet mee laten slepen door extreme groepen of die nu pro of contra Nixon of Rusland zijn. U zou zelfs moeten vermijden pro of contra dergelijke modebegrippen als alternatieve maatschappij en dergelijke te staan. Ik wil u hiermede geen algehele neutraliteit aanpraten, want die is voor een werkelijk levend mens niet mogelijk! Wel beveel ik u beheersing aan, een beheersing die zo groot is dat u in tijden van verwarring u onthoudt van het doen van een keuze die de verwarringen slechts kan vergroten. Indien u vragen hebt, commentaren en dergelijke, wil ik daarop ingaan.

Vraag: Wilt u nader uiteenzetten wat bedoeld wordt met alternatieve maatschappij?

Antwoord: Een alternatieve maatschappij is in wezen een vorm van samenleving die wordt opgebouwd ondanks de bestaande normen als een niet op de normen en waarden van de maatschappij zelf berustende, maar in wezen daarnaast staande en werkende gemeenschap. Door je naast de werkelijkheden van de zogenaamde heersende maatschappij te stellen en eigen wegen te gaan, schep je een alternatief voor de procedures van de gemeenschap. Een groep met een dergelijk gedragspatroon kan worden aangeproven als alternatieve maatschappij, ook al is zij veel kleiner dan de heersende maatschappij. Eerst op het ogenblik dat een dergelijke groep een met de normale maatschappij vergelijkbare sterkte bereikt, kan zij niet meer als alternatief beschouwd worden, daar zij zich dan in wezen mengt in opvattingen en procedures met het bestaande en wordt zij weer een deel van de dan bestaande maatschappij.

Vraag: Verwacht u in de nabije toekomst ook geschillen in de groepen die streven naar een dergelijke alternatieve maatschappij?

Antwoord: Absoluut. Men realiseert zich in deze kringen niet dat ook hier activisten aan de gang zijn die hun activiteiten niet wensen te beperken tot het op een op eigen wijze streven naar verbeteringen, maar die gaarne ook zo hier en daar wat afbraak zouden plegen wanneer het niet anders kan, ook op personen en goederen. Bij de spanningen die overal ontstaan, is het gevaar niet denkbeeldig dat kleinere groepen zullen trachten hun waarde en standpunt duidelijk te maken door tot gewelddadigheden over te gaan. Dit is een voorbeeld: Ik kan mij voorstellen dat bepaalde mensen wanneer zij ontdekken dat zij het Maagdenhuis niet meer kunnen bezetten, besluiten het dan maar in brand te steken. Acties van deze aard wekken uit de aard der zaak zeer scherpe en hardhandige reacties. Toch zullen velen die wel naar een alternatieve maatschappij streven, duidelijk willen maken dat zij zeker niet achter dergelijke acties kunnen staan. Dit zal hen dan weer tot mikpunt maken van de gewelddadigen die, wanneer zij hun zin niet kunnen krijgen, niets liever zouden doen dan de hele wereld in puin gooien. Het volgende is dan weer denkbaar: Een groep kraakt een huis en bevrijdt het zo van zijn onbewoonde toestand. Een groep gewelddadigen komt nu, om dit huis van zijn bevrijders te bevrijden, waarbij men geweld, zowel tegen de krakers als tegen de autoriteiten, niet zal schuwen en vernielingen aan zal richten. Ook dit is uit de aard der zaak een voorbeeld en niet meer.

Een goed voorbeeld van de wijze, waarop dergelijke naar geweld strevende groepen werken in bewegingen die tegen alle geweld zijn, kunt u zien in de "ban de bom" beweging. In Engeland en ook in Nederland bleek meerdere malen dat een dergelijke groep tijdens demonstraties kleinere groepen in zich droeg, die volkomen bereid waren gewelddadigheden uit te lokken en daartoe zich zelfs organiseerde. Hierdoor werden conflicten met het gezag bewust uitgelokt, zelfs indien dit strijdig was met de belangen van een demonstratie. En er werd dan werkelijk

zwaar geknukt. Andere demonstranten werden vaak in dit geweld meegesleurd, zodat gewonden vielen enzovoort. Iets wat niet in het belang was van en zeker ook niet in de bedoeling lag van degenen die binnen deze groepering in feite alleen maar naar vrede streven. Steeds weer blijken kleine groepen die naar geweld wensen te grijpen, in staat dergelijke demonstraties te laten mislukken en alle sympathie verloren te doen gaan voor degenen die eerlijk en ernstig alleen naar vrede wilden streven. Waaruit blijkt dat niet eenieder die beweert voor vrede te zijn, inderdaad voor de vrede wil werken, en duidelijk wordt dat degenen die beweren een alternatieve maatschappij na te streven, vaak een alternatief zoeken dat voor de meeste van hun medestanders onaanvaardbaar is.

Vraag: Geldt hetgeen u over de komende maanden hebt gezegd ook voor Nederland?

Antwoord: Het geldt voor de gehele wereld en in het bijzonder voor hetgeen men de westelijke wereld pleegt te noemen - waartoe ik in dit geval ook wit-Rusland reken. Azië is reeds langer in een staat van grote verwarring en aan het verder gaan van de daar bestaande conflicten is in de eerste tijd, naar ik meen, niet veel te doen. Maar het is het Westen dat op het ogenblik enigszins als de graanschuur van de wereld fungeert en het enige gebied mag worden genoemd, waarin men door het zenden van voedingsmiddelen, producten en kennis, in staat is de andere delen van de wereld voor ondergang te behoeden en de mensen daar te leren hoe zichzelf te helpen. Wanneer dit Westen door geschillen geheel verstoord wordt, betekent dit dus ook ellende voor achtergebleven landen en bijvoorbeeld de hongergebieden in Azië. U zult dus begrijpen dat het in deze maanden werkelijk over de gehele wereld gaat en niet alleen over Nederland. U kunt overigens zelf constateren dat de sterke koersval in New York een grote invloed op de aankopen en verkopen op de Amsterdamse beurs heeft. Vergeet niet dat ook veel Amerikaans kapitaal in Nederland is belegd. Economisch zit Nederland dus wel mee in het pak.

Wat de sociale onrust betreft: wanneer elders in de wereld iemand iets spectaculairs doet als protest tegen het een of ander, blijken er hier in Nederland altijd weer mensen te zijn die zo iets hier nog eens dunnetjes over willen doen. Ook in Nederland kan men rekenen met conflicten, vooral waar aan alle zijden de neiging tot excessen bestaat. U zult dus waarschijnlijk in Nederland ook spannende momenten genoeg hebben ofschoon Nederland samen met Scandinavië en Zwitserland behoort tot de gebieden, waar het in verhouding rustig blijft. Maar dit wil nog niet zeggen dat men zich aan het wereldgebeuren en de gevolgen daarvan in elk geval zal kunnen onttrekken en internationale tendenzen in Nederland niet op zullen treden. Een plotselinge val van de dollarkoers bijvoorbeeld als gevolg van een langdurige, maar nu ook naar buiten toe steeds meer merkbare inflatie, zou een klap kunnen betekenen voor vele Nederlandse bedrijven die met Amerikaans kapitaal werken, terwijl het mede zou betekenen dat de toch nog wel aanmerkelijke dollarreserves die men in Amerikaanse valuta heeft, met een slag aan betekenis en waarde zouden gaan verliezen waardoor handelsmogelijkheden en relaties opeens anders gaan uitzien. Hetgeen in die 4 à 5 maanden gebeurt, zal dus wel degelijk ook zijn weerslag kunnen hebben in Nederland, zelfs wanneer het hier verder in verhouding nogal rustig blijft.

Vraag: Is de communistische omwenteling in Zuid-Azië noodzakelijk voor de ontwikkeling van die gebieden?

Antwoord: Wat zich communistisch noemt in Azië, is dit niet in de zin waarin dit woord hier meestal gebruikt wordt. Men is in wezen zeer nationalistisch ingesteld en in vele gevallen ziet men het communisme alleen maar als een middel om bestaande toestanden te veranderen. Degenen die hun hoop stellen op het orthodoxe communisme, zullen ontdekken dat zij zich vergist hebben, omdat dit systeem in wezen evenzeer verouderd is als het moderne kapitalisme. De in feite sterk oligarchische structuur van de communistische landen moet toch wel duidelijk maken dat van een werkelijke vrijheid of welvaart onder een dergelijk systeem voor een eenvoudig burger maar in zeer beperkte mate ooit sprake zal kunnen zijn. Evenals in de kapitalistische landen zijn aan het verwerven van vrijheid en welvaart hier zodanige voorwaarden verbonden dat degene die deze waarden zelf voor zich wenst te verwerven, alleen hierdoor automatisch tot de vijand van het regime wordt. Er zal mijns inziens zeker in Azië dus een andere

vorm van samenwerking moeten ontstaan. De mogelijkheid daartoe is groter dan men over het algemeen weet. In Vietnam bijvoorbeeld opereren al enige tijd zogenaamde neutrale benden die het meeste weten te verdienen, maar onderling vaak in een soort communeverband leven. Zij stelen bijvoorbeeld rijst van de Amerikanen om die aan de Vietcong te verkopen en zijn bereid de Viets op hun beurt te verraden en verkopen wanneer hen daarvoor voldoende wordt geboden. Deze mensen haten alle strijdende partijen en trachten beide zijden uit te buiten. Men zou kunnen stellen dat dergelijke mensen niet veel idealen kennen die buiten de eigen groep en eigen welvaart reikt. Toch men ik dat deze groepen in de toekomst meer zullen gaan betekenen dan de communisten of de regering van Zuid-Vietnam en het begin vormen van een geheel nieuwe ontwikkeling.

Vraag: Gaan de leringen van de wereldleraar reeds enige stem krijgen in Zuidoost-Azië?
Antwoord: Dit is niet alleen daar het geval: deze gedachten verbreiden zich langzaam over de gehele wereld. Het is van belang hierbij aan te tekenen dat deze leer lang niet overal als een geestelijke leer verkondigd wordt of zelfs maar verkondigd kan worden. De stellingen in zichzelf, houden voor iemand die nadenkt, op de duur vanzelf enige hang naar mysticisme in, zodat de geestelijke waarde van dit alles niet te loor zal gaan. Het is echter onmogelijk dit alles als een geestelijke leer te presenteren zonder te komen tot een soort nieuwe openbaringsgodsdienst. Het is niet wenselijk dat nog een alleen aan zichzelf gelovende godsdienst de wereld komt verwarren, zeker nu het mogelijk is dat de belangrijkste stellingen en leringen ook zonder dit een uiting vinden.

Vraag: Meent u dat dit ook in Nederland het geval zal zijn?
Antwoord: Wat het denken betreft, zal Nederland wel onder de eerste westelijke landen behoren die deze stellingen aanvaardden. Wat de verwezenlijking van de gedachten betreft, zal het waarschijnlijk onder de laatste westelijke landen behoren. Maar dat is nu eenmaal normaal voor Nederland.

Vraag: Zullen de Amerikaanse soldaten zich niet verzetten wanneer zij opgeroepen worden voor een strijd die zij zinloos achten?
Antwoord: Daar kun je je wanneer je eenmaal soldaat bent, moeilijk tegen verzetten. Je kunt alleen proberen je zoveel mogelijk te drukken. Wanneer echter te veel mensen op dezelfde tijd zich trachten te drukken, zijn zij uiteindelijk allemaal het haasje. Dat kunt u weten wanneer u ooit in militaire dienst bent geweest. Belangrijker is dat steeds minder Amerikanen zich gaarne tot soldaat laten scholen, zodat de scholingsprocedure kostbaarder en langduriger begint te worden, daar men zich als meerdere wel tegen enkelingen kan weren die zich lijdelijk verzetten, maar dit maar moeilijk kan doen wanneer meerdere compagnieën hierbij betrokken zijn. Als meerdere is het bovendien moeilijk een dergelijke oorzaak aan te voeren voor vertragingen, daar dit dan op de conductestaat van de opvoeders zou kunnen komen en hun carrière schaden zou. Het resultaat is zelfs geweest dat men, ondanks hun houding, troepen heeft verscheept die in feite niet voldoende geschoold waren. De Amerikaanse soldaat in Azië heeft, op een enkele uitzondering na, maar één werkelijk verlangen: zo snel mogelijk naar de States terug te gaan. Maar wat kun je als soldaat doen wanneer je in een vreemd land staat aan het front, geconfronteerd met een tegenstander die je niets te bieden heeft, zodat overlopen eigenlijk geen zin heeft. Je zult vechten. Wanneer je niet vecht, zullen je eigen mensen je doden. Indien je wel vecht, maar zo voorzichtig mogelijk bent, heb je in ieder geval de kans dat je je tijd vol kunt maken en naar huis kunt gaan. Dit speelt een grote rol bij de houding van het merendeel van de soldaten in Azië. Er zijn nog wel enkele troepen die met geestdrift vechten, maar veel zijn het er zeker niet. De meesten proberen met zo klein mogelijk risico zo langzaam als maar mogelijk is het van hen geveerde te doen, opdat zij zo eenvoudig en gemakkelijk mogelijk kunnen leven, tot zij naar huis kunnen gaan. Iets dergelijks speelt overigens bij soldaten en strijders over de gehele wereld een rol. De enige groep die hiermede niet zoveel te maken heeft is de El Fatah, daar zij de mensen die voor hen vechten, meer kan bieden aan respect en goederen, dan zij in de burgermaatschappij onder de heersende omstandigheden ooit zouden kunnen krijgen.

Vraag: Bent u bang voor ultrarechtse bewegingen in de USA?

Antwoord: Daarvoor hoef ik niet bang te zijn, want die zijn er al lang. Maar een sterkere rechtse beweging in de USA zal zelden op de voorgrond treden: men kan middels de officiële organen vaak alles bereiken wat men wil, en zo dit niet het geval is, kan men toch vaak plaatselijke autoriteiten ertoe bewegen het werk te doen of mogelijk te maken, zodat dit buiten de openbaarheid om volbracht wordt. U zult, indien u de huidige situatie beziet, met mij eens zijn dat de reacties bij incidenten op ver uiteenliggende plaatsen wijst op een organisatie die kennelijk niet in het gouvernement zelf schuilgaat, en dat de bestuurders met dergelijke incidenten aardig in de maag zitten. Ik wil hierbij opmerken dat ook een gangsterconcern uiterst rechts zal moeten denken en handelen en aan een uiterst rechtse maatschappij de voorkeur zal geven, omdat wanorde en sociaal besef bij allen, het zich verrijken, het winnen van invloed voor deze groepen te moeilijk zou maken. Misschien maakt dit duidelijk waarom ultrarechtse leiders van belang in de USA niet op de voorgrond plegen te treden: zij regeren in stilte en vinden overal uitvoerders voor hun plannen en wensen.

Reactie: De vakvereniging PRL, 15.000.000 leden, onder leiding van Reuter, heeft steun aan Nixon gegeven.

Spreker: De leiding, maar lang niet alle leden. De bond stelde zich overigens alleen openlijk achter Nixon om zo de zekerheid te verwerven dat bepaalde besluiten zouden worden uitgevoerd en enkele voor hen belangrijke wetten zouden worden aangenomen. Het was dus het gevolg van een politieke koehandel. Indien men zich echter realiseert dat onder de 15.000.000 leden er zeker 8 à 9.000.000 zijn die niet achter Nixon staan en vinden dat het tijd wordt geen geld te vergooiden aan een volgens hen zinloze strijd in Vietnam, rijst de vraag wat de steun die de vakbond openlijk zegt te geven, in feite betekenen zal. Ik meen dat de komende maanden aan zullen tonen dat het de leiders niet mogelijk was een dergelijke verzekering te geven, omdat er, ondanks hun beloften, hinderlijke stakingen van grotere omvang uit zullen breken, langzaamacties zullen worden gevoerd en incidenten zullen voorkomen, ook in de bedrijven en groepen die behoren tot deze bond. De grote moeilijkheid is dat men zich ook daar kennelijk nog niet voldoende realiseert wat er werkelijk gaande is. In de USA is geen sprake van een direct streven naar sociale omwentelingen bij grotere groepen van de bevolking, maar wel is er sprake van een poging door steeds groeiende groepen, om een onrechtvaardig gezag terzijde te schuiven.

De studenten mogen dan in deze acties het meest links en het meest progressieve deel zijn, dit wil nog niet zeggen dat zij alleen staan, of dat de gehele jeugd die protesteert linksgeoriënteerd is. Velen van hen wensen alleen maar een redelijke vrijheid van denken en handelen en worden daarbij gesteund door steeds meer ouderen, waaronder vele figuren die zowel in de States als daarbuiten naam hebben gemaakt en een zeker gezag bezitten. Vooral zoeken steeds meer mensen de verplichting om op gezag van iemand die zij niet goed kennen en om redenen waarvan zij de zin niet beseffen, te gaan vechten en sterven in andere landen, terwijl zij geen zin hebben om te gaan vechten en te gaan sterven. Het conflict wordt uit de aard der zaak verscherpt, omdat hier sprake is van een jongere generatie die niet meer gelooft in de heilige leuzen van de laatste wereldoorlog en niet bang is voor een mogelijke crisis die zij nooit gekend heeft. Wat dit betreft zijn er overeenkomsten met de situatie in Nederland. Hierbij komt dat de jongeren de maatschappij van heden niet meer als een verworvenheid beschouwen, maar haar eerder zien als een springplank van waaruit je verder moet gaan en juist daarom de denkbeelden en verplichtingen die voor de ouderen veel betekenen terzijde schuiven.

Maar ik meen dat dit nu wel voldoende is. U hebt bij het stellen van uw vragen mijns inziens te veel vergeten dat het hier niet alleen ging om de situatie in de wereld, maar ook gaat om het vinden van een geesteshouding, waarvoor al deze verwarringen in de plaats van negatieve, positieve resultaten zal kunnen leveren. Daarom: denk steeds positief. Zoek steeds het beste, niet het slechtste. Tracht zo weinig mogelijk dingen te bestrijden, tracht zoveel mogelijk goede dingen tot stand te brengen. Probeer niet mee te lopen met anderen, maar vorm u een eigen

oordeel. Beschouw voorlopig alle voorlichting als zodanig tendentieus, daar u daarop alleen niet kunt af gaan of reageren. Wanneer u dit doet, draagt u bij tot de stabiliteit van de mensen en zelfs in zekere zin van de maatschappij en voorkomt u vele onnodige conflicten zowel voor uzelf als waarschijnlijk ook voor anderen. Ik meen mijn onderwerp hiermede als beëindigd te mogen beschouwen en wens u allen een goedenavond.

DOLLE MINA

Goedenavond, vrienden.

Indien u wenst, kunt u mij een kort onderwerpje opgeven. Houd rekening met degene die het moet behandelen en het feit dat het binnen 25 minuten afgewerkt moet worden.

Voorstel: Dolle Mina

Spreker: Men vraagt zich vaak af of de Dolle Mina's werkelijk zo dol zijn. Waarschijnlijk hoofdzakelijk op zichzelf. Want Dolle Mina zet zich in voor de plaats van de vrouw in de maatschappij, maar bedoelt kennelijk daarbij vooral ook dat zij in de maatschappij een andere plaats wenst te bekleden, dan zij als vrouw meent te kunnen veroveren. Waarbij opgemerkt moet worden dat vele vrouwen zich wel degelijk een belangrijke plaats in de maatschappij kunnen verwerven, maar daar eigenlijk niet toe komen. Waarschijnlijk is de reden hiervan dat zij wel als Dolle Mina enige tijd protesterende en betogende door het leven zijn gegaan, maar later tot de conclusie komen dat vrouw zijn in deze maatschappij nog zoveel aantrekkelijke mogelijkheden bergt, dat zij het uiteindelijk verkieselijker vinden om op meer orthodoxe wijze, al dan niet met het verdere uitoefenen van hun beroep, de huwelijkse geneugten, al dan niet op officieel goedgekeurde wijze, te genieten. Ja, en dan komen de kinderen op de duur wel. Die in zekere zin voor Mina dan een soort blok aan het been zijn. Daaraan veranderen crêches en zo niets. Maar aan de andere kant: wanneer de Mina's geen kinderen meer voortbrengen, rijst de vraag: waar blijft bolle Tinus dan?

Er zijn natuurlijk zelfs onder de dolle Mina's verstandige vrouwen, maar toch krijg je de indruk dat de meeste van deze dames het hoogste tijd vinden voor een vervangen van het bestaande patriërchaat door een matriërchaat, iets wat overigens binnenshuis heel vaak reeds het geval schijnt te zijn. Maar een werkelijk matriërchaat zou niet alleen betekenen dat de vrouw maatschappelijk eindelijk haar belangrijke rol kan gaan spelen. Het zou ook betekenen dat zij zich bezig zou moeten gaan houden met de problemen die voor pa rijzen wanneer zij eenvoudig verklaart: Je presteert genoeg, vraag dus maar om salarisverhoging, want ik kom steeds meer tekort. Het opheffen van tekorten blijkt nu voor menige voorganger van de Mina's niet zo eenvoudig te zijn. Wat het opheffen van tekorten betreft, schieten zij nogal eens tekort. Ik ontken de bekwaamheden en mogelijkheden van de vrouw allerminst, maar meen toch dat het moeilijk zou zijn haar in deze maatschappij daadwerkelijk een plaats te geven die geheel gelijkwaardig is aan die van de man. Wat meer is, de landen waarin de vrouwen die maatschappelijke gelijkwaardigheid wel toegebillijkt krijgen, bewijzen wel dat het merendeel van de dames de consequenties daarvan ook niet erg leuk vindt.

Dan blijkt weer dat je niet alles tegelijk kunt hebben. Ik heb zo het gevoel dat vele vrouwen de Dolle-Mina-cultuur eigenlijk in de eerste plaats aanhangen, omdat zij enkel maar elke dag koken, stofzuigen en afwassen een onaanvaardbare situatie vinden - zonder kennelijk te beseffen dat deze taken behoren tot de overeenkomst die zij bij hun huwelijk aangingen. Ik kan hun weezin overigens wel begrijpen ofschoon ik zelf nooit iets heb afgewassen. Wel heb ik een tijdlang pannen en steengoed verkocht ofschoon die niet zo steengoed waren natuurlijk. Vervelend zijn dergelijke taken wel. Maar iemand zal het toch moeten doen, tot de gemeenschap een oplossing voor deze problemen heeft gevonden. En als de vrouw dit niet meer wil doen, wie komt er dan aan de beurt? De man misschien die de gehele dag al heeft moeten werken? En zelfs als de man deze taken deels wil overnemen, zijn er nog de kindertjes, voor wie toch ook iemand zou moeten

zorgen. En dat kan pa zeker niet helemaal. Je kunt als vrouw nog steeds niet zeggen: hoor eens, jongen, ik ben hier het hoofd van het gezin, dus beval jij maar. Wat trouwens, naar ik meen, de man ook niet erg zou bevallen. Een groot deel van de eisen en verlangens van Dolle Mina hebben dan, volgens mij, ook alleen maar zin wanneer het merendeel van de vrouwen het deelzijn van de maatschappij boven huisvrouwelijke taken, vrouw zijn en het voortbrengen van nageslacht gaat stellen. Op zich zou dit natuurlijk zo kwaad niet zijn: de te snelle aanwas van nageslacht zou zo worden afgeremd, en voor degenen die op aarde leven, zou dan een bevolkingsaantal kunnen worden gehandhaafd, waarbij men niet meer alles hoeft uit te breiden tot niemand meer iets heeft.

Ik ben niet tegen de Dolle Mina's. Maar voor mij is bij dergelijke acties voor alles de vraag belangrijk wat de mensen er eigenlijk toe beweegt zo te ageren. Volgens mij zullen zowel Dolle Mina als haar medestaanders die overigens op Mina niet zo dol zijn, omdat zij te ludiek is, in vele gevallen uitgaan van een zekere wrevel. Men vraagt zich af waarom men als vrouw voortdurend thuis moet zitten. Prettig is het misschien niet, maar moeder kan dan nog heus wel even gaan zitten wanneer zij zin heeft. Haar arme man staat misschien wel de gehele dag achter de draaibank of aan de drillboor zonder de kans, eens even te gaan zitten wanneer hij daarin zin heeft. Menige vrouw zegt dan nog tegen zo een man: jullie mannen hebben het maar goed. Als jullie thuis komen kun je gaan zitten, maar wij vrouwen zijn de hele dag bezig.... Nu weet ik niet of de vrouwen in enkele generaties veel veranderd zijn. Maar uit mijn tijd herinner ik mij vrouwen die inderdaad de gehele dag bezig waren wanneer je de halve dag die zij aan rebellen besteedden meerekent tenminste. In andere gevallen lieten dames vaak al het werk aan de boeien over. Maar als manlief thuiskwam, hadden zij wel een verhaal, waaruit moest blijken hoezeer zij uitgeput waren. Dergelijke dames zaten ook vaak in allerhande committees die op ernstige wijze meestal onnut werk verrichtten ten bate van de gemeenschap of de arme heidenen.

Ik beweer niet dat alle Dolle Mina's zo zijn. Maar toch heb ik het gevoel dat de ontevredenheid bij Mina's en dergelijke vrouwen niet in de eerste plaats is dat zij werkelijk iets anders zouden willen, de plaats van de man bijvoorbeeld in zouden willen nemen. Ik meen dat vooral de ouderen van deze groepen in de eerste plaats zo ageren, omdat zij zich doodvervelen. Misschien klinkt dat vreemd. Maar vroeger had een vrouw haar werk of zij had een huis dat zo groot was dat het besturen daarvan veel tijd en arbeid vergde. De vrouwen die als personeel ergens in huis werkten, waren in vele gevallen eigenlijk een soort verlengstuk van de familie en voelden zich eveneens bij alle dingen die er gebeurden, geheel betrokken. De vrouw had daarmee iets wat haar leven vulde, hield vaak geen tijd over voor "sociale problemen" en was op haar wijze wel degelijk belangrijk. Daarnaast kende zij haar buurtgroepen of, indien zij van betere stand was, groepen, waarin men bijeenkwam om muziek te maken, te dichten enzovoort. Zij had daardoor heel wat minder behoefte om naar buiten toe een rol te gaan spelen en wanneer haar man thuiskwam, wist zij hem meestal te beheersen door zijn nederige dienseresse te spelen. Op het ogenblik bestaan dergelijke huizen niet meer. Zelfs vermogende dames beschikken in deze dagen maar zelden over een linnenkamer of eigen boudoir, om zich daarin terug te trekken wanneer manlief te veel van enkele hoogst smakelijke dranken heeft genoten of geheel wenst op te gaan in de gladiatorenstrijd van twee voetbalelftallen.

Neen. Ik kom tot de conclusie dat de vrouw, omdat zij te weinig uitwijkmogelijkheden heeft ten aanzien van de mannenmaatschappij, niet langer in staat is haar sepeeraat bestaande vrouwenmaatschappijtje te handhaven en daarom uit een zekere wraakzucht om de onmogelijkheid haar vrouwenwereldje te handhaven, de mannenwereld tracht binnen te dringen. Vele vrouwen zijn daarin aardig geslaagd. Maar de dames die dit het allerbelangrijkste vinden, kijken maar liever niet naar de vele mislukkingen die er ook zijn. Men spreekt over gelijke rechten en loon wat niet zo gek is, maar vergeet daarbij de vele vrouwen die langere tijd een eigen plaats in de maatschappij hebben ingenomen en toch uiteindelijk maar getrouwd zijn, om onder de pannen te komen. Kortom: Mina kijkt in wezen niet zozeer naar de werkelijke mogelijkheden die voor haar ook in deze mannenmaatschappij bestaan en neemt geen genoegen

met de langzame groei van het maatschappelijk verband, omdat zij zich doodstaart op de enkele vrouwen die werkelijk groot geweest zijn.

Maar dames, er zijn veel grote mannen geweest. Kijkt u nu eens een middag wat er alzo aan mannen rondloopt in de stad. Dat valt ook tegen. Waarom zou het met vrouwen anders zijn. U denkt misschien dat alle vrouwelijke genialiteit begraven wordt onder de druk van de mannenmaatschappij. Maar misschien vergist u zich wel en is er geheel geen genialiteit. U hebt uw eigen mogelijkheden en bent zeker niet de mindere van de man. Maar u bent nu eenmaal anders, denkt anders, voelt anders dan een man. Alleen daarom kunt u al niet werkelijk en geheel de gelijke van een man zijn, alleen daarom kunt u slechts zelden de meerdere zijn. Want, beste Mina, wie een algehele gelijkheid en gelijkberechtiging van de seksen voorstaat, vergeet de onderdelen. Wie voor de vrouw gelijkwaardigheid in de maatschappij opeist, moet niet vergeten dat dit betekent dat de vrouw ook gelijke rechten krijgt, maar niet meer. Wat betekent dat zij in vele gevallen haar waardigheid te grabbel moet gooien, om te krijgen wat zij hebben wil. Wie meent dat een revolutie alle verschillen in maatschappelijk opzicht tussen man en vrouw terzijde kunnen stellen, vergeet dat een dergelijke omwenteling waarschijnlijk gelijktijdig alles zou vernielen wat nu in uw ogen die gelijkheid de moeite waard of zelfs noodzakelijk doet achten.

Een geleidelijke bereiking van meer gelijkheid tussen man en vrouw in de maatschappij lijkt mij op langere termijn wel mogelijk en wel naarmate nageslacht in het huwelijk een minder belangrijke rol gaat spelen. Want eerst, waar kinderen niet meer als hoofddoel van een huwelijk worden gezien, wordt duidelijk dat de eigen relatie tussen man en vrouw het hoofddoel dient te zijn. Een werkelijk hiertoe voerende houding kan alleen voortkomen uit een werkelijke gelijkwaardigheid, terwijl kindertal altijd nog voort kan komen uit onderworpenheid. Daarom is mijn raad aan Dolle Mina: Werk hard. Studeer. Laat de wereld zien wat je werkelijk waard bent. Dan zal die wereld je wel moeten aanvaarden en de pet voor je af moeten nemen. Werk zelf aan de verwezenlijking van alle dingen die je noodzakelijk acht, als crêches en dergelijke en eis niet van de maatschappij dat zij onmiddellijk klaar staat om jouw eisen te beantwoorden, terwijl er nog zoveel dingen zijn die van meer dringende aard voor meer mensen zijn. Stel je niet te veel aan en bedenk dat ook in uw kringen grote delen van de vrouwenemancipatie nog te veel worden gezien als een kwestie van de man, terwijl een vrouw pas werkelijk zal kunnen emanciperen wanneer zij zichzelf opvoedt en bevrijdt van haar neiging steeds weer een beroep te doen op de man. En om dit te bereiken zijn uw exclusieve en ludieke acties eigenlijk niet nodig, maar eerder doorzettingsvermogen en bovenal redelijkheid en gezond verstand, al wil ik niet beweren dat het alleen gebrek aan deze beiden is die het u onmogelijk hebben gemaakt.

Kortom, Mina, doe het zelf, dan bereik je het meeste het snelste, ook zonder protestacties. Zo denk ik hierover.

Goedenavond.

d.d. 15 mei 1970

